

BUITEN

26^E JAARGANG N^O. 4

ZATERDAG 23 JANUARI 1932

Foto Wolff

WANNEER DE TOOVERROEDE VAN DEN WINTER BOOM EN STRUIK HEEFT AANGERAAKT

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

WANNEER DE TOOVERROEDE VAN DEN WINTER BOOM EN STRUIK HEEFT AANGERAAKT (ILL.)	BLZ. 37
DE FAMILIE HOLT, DOOR SUZAN GLASPELL (7).	BLZ. 38
HET RAADHUIS TE MAARTENSDIJK (GEÏLL.), DOOR PROF. DR. W. VOGELSANG	BLZ. 40—42
DE KASTILIAANSCH HOOGVLAKTE (SLOT), (GEÏLL.), DOOR J. C.	BLZ. 42—44
VISSCHERSLEVEN IN NOORD-NOORWEGEN (GEÏLL.), DOOR IVAR FALUDI	BLZ. 44—45
NACHTVOLK (GEÏLL.), DOOR WILLEM STUMPF	BLZ. 45—46
APHORISMEN, DOOR M. W. B.	BLZ. 46, 48
GLETSCHERSAGEN UIT HET LOETSCHENDAL (VII. DE WITTE VROUW), (GEÏLL.), DOOR J. SIEGEN	BLZ. 47—48
EEN TOSCAANSCH STAD IN DE LATERE MIDDELEEUWEN, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI (3)	BLZ. 48
WATERGEMAAL TE HELLENTHAL EN WINDMOLEN IN DE LAAGVLAKTE VAN KISKUNFELEGYZHAZA IN HONGARIJE (ILL.)	BLZ. 48

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74-76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

DE FAMILIE HOLT

7) DOOR SUZAN GLASPELL

BLOSSOM hoorde haar voorlezen. Zij had zelf het plan gehad, naar de jongens te gaan, want in het gekibbel onderweg naar huis was Lincoln oneerlijk behandeld; zooals zoo vaak gebeurde, had hij moeten toegeven aan zijn broer, omdat Paul jonger was en niet sterk.

Grootmoeder Atwood had de lokeend aan Lincoln gegeven. Om Paul niet achter te stellen, had zij hem toen het eerste het beste ding gegeven, een prachtige platten gepolijsten riviersteen, die gebruikt werd als presse-papier. De steen was een mooier geschenk dan de eend, maar niet voor Paul, die beweerde, dat hij haar het eerst gezien had, maar haar niet had kunnen krijgen, omdat Lincoln harder kon lopen. Blossom sprak over de prachtige kleuren van den steen — hoe meer je keek, hoe meer je de geschiedenis van den steen kon zien, de geschiedenis van wat lang geleden gebeurd was, maar, helaas, de groene eend was glimmend en leuk om te hebben en Paul, na het dier te hebben afgepakt, wilde het niet teruggeven. Hij was moe en zij wilde hem niet overstuur maken.

„Het zou lief van je zijn, als je Paul de eend vanavond wilde geven, dan zal hij haar morgen weer teruggeven”.

„Ik wil hem niet teruggeven”, zei Paul.

„Zeg dat niet, schat, Grootmoeder gaf de eend aan Lincoln en jou gaf zij den mooien steen”.

„Ik wil den steen niet”. Paul begon te huilen en hield de eend krampachtig vast. De tranen bezegelden het onrecht, dat Lincoln moest worden aangedaan en daarom was zij graag naar hem toegegaan, want er was iets in die onrechtvaardigheid, dat Blossom niet kon velen; zij wilde niet, dat Lincoln het gevoel zou hebben, dat hij moest toegeven en zich offeren. Dat gebeurde te vaak.

Zij was op weg naar de kinderkamer over het achterbalcon — het was een aardigheid om dien weg te gaan — maar toen zij hoorde, dat hun grootmoeder bij hen was, ging zij zitten om erover na te denken, wat zij moest doen aangaande de terugkomst van Lincoln's vader. Maar onderwijl luisterde zij naar de stem van Lincoln's moeder, die bij het voorlezen meer variatie in haar stem legde dan in het spreken. Dan hield zij haar stem vlak, alsof zij die niet wilde verheffen of laten dalen.

Een vreemde vrouw, opgesloten in zichzelf. Wat was haar gevoel geweest, toen haar man wegliep en haar achterliet? Wat was er tusschen hen geweest — of wat was er niet tusschen hen geweest — dat hij wegging en haar verliet? Het scheen bij niemand in de stad te zijn opgekomen om

eenige fout of tekortkoming in mevrouw Holt te veronderstellen. De keerzijde van de verontwaardiging over den man was sympathie voor de vrouw geweest, alsof zij meer recht verkregen had om over hem verontwaardigd te zijn, naarmate zij meer sympathie voor haar hadden. Zij hadden hem met teer moeten insmeren en in de veeren rollen; zijn echtgenoot was een fijne vrouw.

Toen Blossom na haar engagement met Lincoln, haar moeder erover gevraagd had, vertelde deze, dat Ambrose Holt een van die mannen was met een zucht naar zwerven en zonder verantwoordelijkheidsgevoel. Blossom zelf was ook verontwaardigd geweest over Ambrose Holt, want als hij meer besef van zijn verantwoordelijkheid had gehad, dan zou Lincoln zijn verantwoordelijkheid ook minder zwaar hebben opgenomen. Een dichter behoorde niet onder een gevoel van verantwoordelijkheid gebukt te gaan.

Mevrouw Holt hield af en toe met lezen op en legde de jongens het gelezene uit. Zij was een uitstekende leerares geweest en had Blossom verteld, dat zij werkelijk plezier gehad had in les geven. Zij had voorgesteld om ook den jongens les te geven, maar haar zoon had er bezwaar tegen. „Neen, werkelijk niet, Moeder, dat is allemaal voorbij; u zult nu niet meer behoeven te werken”.

„Ik zou het wel prettig vinden”, zei zijn moeder.

„U hebt het lang genoeg gedaan. U deedt het voor mij en nu kan ik wat voor u doen. U hoeft geen hand uit te steken, is het wel, Blossom?”

„En als ik nu mijn hand wèl wil uitsteken?”, vroeg zijn moeder vriendelijk.

„O, steek haar uit”, lachte hij, „neem een kopje thee op of speelkaarten of een boek of handwerk.”

Blossom zag, hoe mevrouw Holt haar zoon vreemd aankeek en daarop vlug het hoofd afwendde.

„Steek uw hand uit, Mater, en geef hem een tik om de ooren”, lachte Blossom toen, als om Lincoln niet den indruk te geven, dat er een verstandhouding bestond.

„Je moeder zou het werkelijk prettig vinden om de kinderen te onderwijzen” zei zij later.

„Zij hoeft het niet te doen”.

„Maar als zij het nu prettig zou vinden?”

„Het is alleen, omdat zij denkt, dat zij het wil. De harde dingen worden gewoonten. Ik wil, dat haar leven gemakkelijk en gelukkig zal zijn”.

Blossom had willen zeggen: „Laat haar op haar eigen manier gelukkig zijn”, maar dat deed zij niet; dit scheen iets veel diepers in Lincoln's ziel te raken, wat zij niet begreep, of, hoewel zij het een klein beetje kon begrijpen, niet kon veranderen.

In elk geval, op momenten zooals nu, leerde zij de kinderen; zij kon het onderwijzen niet nalaten.

Was zij nu bij hen om te voorkomen, dat zij aan wat anders zou denken? Om terug te keeren tot oude gewoonten, waarin zij zich veilig voelde? Had zij hem gezien? En wat zou zij voelen, als zij hem weer zag na — ja, het moest zevenentwintig jaar zijn. Wat zouden zij elkander vertellen hebben? Verwijten? Of zouden zij spreken over wat zij al die jaren gedaan hadden? Zouden zij als vreemden zijn? Zouden zij zich oude dingen herinneren, misschien er om lachen? Het zou inderdaad vreemd zijn, om de vrouw van een man te zijn geweest en hem dan na zevenentwintig jaar terug te zien. Ja, men zou hem willen terugzien — uit nieuwsgierigheid, al was het anders niet; hoe hij er uit zag en hoe je hem voor kwam. Als zij er nu over spraken, zouden zij dan inzien, wat de moeilijkheid tusschen hen geweest was?

En zij begon erover na te denken, of zij over zevenentwintig jaar zou kunnen terugblikken en zien wat zij nu in staat zou zijn geweest om te doen, maar waarvoor zij nu de wijsheid miste. Zij wenschte, dat zij wijsheid bezat. Er scheen zulk een behoefte aan te bestaan. Zij geloofde half, dat Lincoln een leven, een persoonlijkheid had opgebouwd op het feit, dat zijn vader was weggelopen. De terugkeer van zijn vader zou dan het geheele gebouw doen tuimelen. Waarom moest hij terugkomen? Het kwam haar voor, dat zijn terugkomst nog perverser was dan zijn weglopen. Meer pervers — en misschien ook schadelijker.

Maar dan vroeg zij zich af — waarover zou hij gedacht hebben, toen hij daar bij den houtstapel stond? Zij glimlachte — haar moeder had zoo grappig gedaan met dien houtstapel. En toen zij geglimlacht had, scheen de geheele situatie een beetje belachelijk — dat een man de dingen

zoo in de war kon sturen door terug te keeren naar de plaats, vanwaar hij was weggegaan.

Millie kwam het balkon op. „Ik zocht u, mevrouw, uw vader wenscht u aan de telefoon te spreken”.

HOOFDSTUK IX

Toen Lincoln zich, nadat hij klaar was met schrijven, bij zijn vrouw en zijn moeder aan tafel voegde, was hij in een opgeruimde stemming en voorkomend.

„Wel, wat hebben de dames van mijn huishouding vanmiddag gedaan?” vroeg hij vroolijk — niet geheel spottend, maar alsof hij al vroolijk wist, dat zij niets belangrijks hadden gedaan en zich vroolijk maakte over de dingen, die zij ernstig opnamen; geamuseerd ook, dat dit het onderwerp van hun tafelgesprek zou zijn, terwijl hijzelf toch het gesprek er op bracht.

Blossom wachtte op de Mater. Zij was benieuwd te weten, wat de Mater dien middag had gedaan.

Toen het stil bleef, vroeg Lincoln: „Welke zaken hebben u bezig gehouden, dames?”

Blossom was spijtig; zij voelde iets als spijt, omdat zij in zekeren zijn medelijden had met Lincoln; het trof haar onaangenaam, dat zij medelijden met hem zou voelen, maar deze vraag van hem was als het werpen van een steen, zonder eenig idee te hebben, waar die getroffen had, zelfs zonder te weten, dat de helft van het plezier van steenen werpen daarin gelegen is, dat men weet of gissen kan, waar zij treffen.

Stel eens voor, dat Blossom zou zeggen: „Je vader woont bij de houtopslagplaats”, of dat de Mater zou zeggen: „Ik heb een lang gesprek met je vader gehad. Hij ziet er goed uit. Misschien blijft hij wel hier”.

Het kwam haar unfair toe om iets te weten, wat op een ander een sterken invloed zou hebben, als hij het wist. Blossom zeide: „Ik ben met de jongens naar Moeder geweest”.

„En wat had je moeder te vertellen?” vroeg hij, alsof hij plezier had in die vraag, want wat kon haar moeder te vertellen hebben?

Blossom vond den toon niet prettig en pareerde bij zichzelf met een: „Als je eens wist, wat zij te vertellen had!”, maar zij antwoordde luid: „O, ik vertelde haar, wat wij al zoo gedaan hebben”.

„Dat moet niet gemakkelijk geweest zijn; wij hebben niets gedaan”.

„Ik vertelde haar, dat je aan het schrijven was”.

„Dat zal haar in vervoering hebben gebracht. Je moeder is dol op mijn dichtkunst”.

„Zij is er trotsch op, in elk geval. Zij vindt”, ging Blossom voort, want dat zou hij grappig vinden, „dat het wat onbegrijpelijk is”.

„Dan weet ik dus, waar de schoen wringt”, zeide hij monter. „Wel, ik zal dan probeeren om het voor haar wat eenvoudiger te maken”.

Toen sprak de Mater. „Misschien zou het niet schaden, als je dat deedt”.

Zij keken haar beiden aan — het was zulk een verrassing, want de Mater zei nooit zulke dingen. Was er iets gebeurd? Blossom was benieuwd; was er niet iets, een klein beetje, aan haar veranderd?

„Het schijnt”, zeide Lincoln, „dat een organisatie van moeders mijn werk heeft gecritiseerd”.

„O, neen”, zeide de Mater kalm, „mijn opinie is geheel onafhankelijk; ik heb mevrouw Atwood niet gesproken”.

„Wel Mater”, vroeg Lincoln, „en wat hebt u vanmiddag gedaan?” Er was iets boosaardigs in de vraag, om het aandringen, want wat zij dien namiddag gedaan had, kon niet erg belangrijk zijn. „Behalve”, voegde hij eraan toe, „dat u tot de uiteindelijke waarheid aangaande mijn dichtkunst bent gekomen?”

„Ik heb een ouden vriend gezien”, zeide de Mater. Blossom liet bijna haar vork vallen.

„En wie was dat?” vroeg hij, want Lincoln hield er werkelijk van om kleine nieuwtjes te hooren.

„Iemand, dien je niet kent”.

Blossom wilde naar de Mater kijken, maar was bang haar aan te zien; wilde weten, maar was bang om te weten; haar armen werden krachteloos door een gevoel, alsof er nu iets zou uitkomen — nu, op dit oogenblik; en dat deze vreemde vrouw hun leven nu geheel zou wijzigen, op zijn kop stellen.

Zij wist het; zij had hem gezien en zij speelde met Lincoln,

dacht Blossom met ergernis. En in plaats van gedreven te worden tot een heftige genegenheid voor haar zoon, die de plaats innam van den echtgenoot, door haar te onderhouden, scheen zij een soort van steun te hebben gekregen en draaide de dingen om door ten opzichte van Lincoln te doen, wat hijzelf deed — zich verheugen uit een voordeelige positie, heimelijk vermaak scheppen in iets, dat hij niet wist.

Blossom keek haar nu koel aan, maar zij zag er precies zoo uit als altijd. Neen, als je langer keek, dan kon je zien, dat zij wat meer — wat was het, was het, dat zij meer energie had?

„Zeg, Blossom”, zeide Lincoln, „het schijnt, dat wij niets over die persoon zullen te weten komen”.

„Neen”, lachte Blossom.

„Misschien”, zeide Lincoln, „is het iemand uit het duister verleden van de Mater”.

„Misschien wel”, zeide de Mater en Blossom had een verwonderlijke aanvechting om een broodje naar haar te werpen.

„Waren de jongens wel?” vroeg zij aan mevrouw Holt.

„O, ja”.

„Wij hadden een scene onderweg naar huis, omdat Paul de lokeend, die Moeder aan Lincoln gaf, afpakte, hoewel zij Paul een riviersteen gaf, die veel mooier was”.

„Maar niet mooier voor Paul”, zeide Lincoln. „Ik hoop, dat Lincoln hem de eend liet behouden”.

„Hij moest wel — voor het oogenblik. Paul wond zich zoo op. Het was erg vervelend”.

„Junior heeft veel, wat Paul niet heeft”.

„Niettemin was het niet eerlijk”.

„O, — onrechtvaardigheid. Iemand moet leeren om onrechtvaardigheid te dragen. De sterken moeten ridderlijk zijn”. Dat was het, wat hij zijn zoon zoo vaak voorhield.

„Ik ben bang, dat het niet goed is voor zijn karaktervorming”, zeide Blossom.

„Wat een grappige manier om de zaak te bezien. Het is juist zijn karakter, waar het zoo goed voor is. Geloof je er niet in, om te leeren opofferen?”

„Neen” zeide Blossom, zoo haastig, dat zij het verzachtte in: „Tenminste, ik ben er niet zeker van”.

„Ik wist wel, dat je het terug zoudt nemen. Hoewel de reden, waarom je niet in opoffering gelooft, daarin gelegen is, dat je het nooit hebt behoeven toe te passen”.

Blossom zweeg.

„Hebt u er ooit aan gedacht”, vroeg hij zijn moeder, „wat een hard leven Blossom achter den rug heeft?”

„Ik heb er vaak aan gedacht, hoe goed Blossom zich houdt”, antwoordde zijn moeder.

Blossom was blij, dat zij het frambozenijs zag opdienen. Was het zulk een warme avond? Waarom was het zulk een stroeve maaltijd geweest?

„En of!” antwoordde Lincoln, „Let maar eens op, wat een fuif zij morgen avond zal geven”.

Dat was het dus, waarin zij zich zoo goed hield. Maar nu spraken zij gelukkig over morgenavond.

Mevrouw Holt ging den tuin in. „Weet je”, zeide Lincoln, „ik geloof niet, dat Moeder zich wel voelt. Het is, alsof zij plotseling oud begint te worden”.

„Het is mij niet opgevallen, dat zij oud wordt”, zeide Blossom en zij voelde zich beschaamd en ontrouw, toen zij bemerkte hoe droog haar stem was — het had nu lang genoeg geduurd, dat verzwijgen voor Lincoln.

„Zij scheen niet als gewoonlijk — bijna onaangenaam. Alsof er iets was, dat haar hinderde. Wat kan haar gehinderd hebben?” vroeg hij.

„Ik weet het niet”, zeide Blossom. „Maar ik geloof niet, dat zij uit haar humeur was”. Inwendig voegde zij er bij: „Het leek er meer op, of zij zich heimelijk over iets verheugde”.

Maar waarover zou de Mater zich kunnen verheugen? Zelfs als haar schandelijke echtgenoot teruggekomen was. Dat maakte het nog vernederender.

„Wij moeten beter voor haar zorgen”.

„Maar schat, ik geloof, dat wij alles voor haar doen, wat wij kunnen”. En om zoo eerlijk mogelijk tegen hem te zijn, voegde zij er bij: „Je moeder is een zeer onafhankelijk vrouw, wij moeten haar laten doen, wat zij wenscht”.

„Zij was wel gedwongen om onafhankelijk te zijn”, zeide hij bitter.

(Wordt vervolgd)

Foto C. J. Steenberg

HET GERESTAUREERDE RAADHUIS TE MAARTENSDIJK

Het gerestaureerde Raadhuis te Maartensdijk

DOOR PROF. DR. W. VOGELANG

EEN restauratie, die er strikt genomen geen is en die toch aardig resultaat heeft gehad, vonden wij in Maartensdijk. Het object was op zich zelf on-dankbaar genoeg. Neem een in verval geraakt oud huis van 1680, een boerenhofstede („de Tolakker”) waar men, nadat het allerlei bestemmingen had gehad, tenslotte (1833) een herberg inrichtte, waar een kamer beschikbaar werd gesteld die, bij ontstentenis van een andere geschikte gelegenheid voor de raadsvergadering der gemeente diende; totdat de Gemeente het geheele gebouwtje, een vijftien of twintig jaren geleden zeer voorloopig als Raadhuis in gebruik heeft genomen. Was er nu nog een bijzonder aardige gevel voor het in slechten toestand verkeerende complex van de localiteiten geweest, dan had men althans, door de redding van dien laatste aan het algemeen streven tot Instandhouding van Monumenten een voortreffelijken dienst kunnen bewijzen. Maar ook dat was niet het geval. De dragelijk gemetselde, maar wat de voegen betreft, afschuwelijk mishandelde rood-bakstenen pui was reeds veel vroeger — in de 19e eeuw — versierd(?) met een plotseling recht de kroonlijst doorsnijdende top van allergeemeenst gekleurde, onoordeelkundig gevoegde, veel te normaal vlakke steenen, zoodat het den indruk maakte als ware daar vroeger een flank-risaliel bedoeld of als had men alvast voor later een middentop willen oprichten voor een dubbelbreed geprojecteerd gebouw, met doorbreking van de kroonlijst. Dit tweeslachtige is bij vroeger herstel dan ook blijkbaar wel eens gevoeld. Maar het heeft toen tot vreemde consequenties geleid. Men trachtte n.l. het overtopte deel, dat in zijn wandindeeling eenvoudig volmaakt met het zijgebouw overeenstemt, toch, althans in zooverre afzonderlijk te doen spreken, dat men er twee allervreemdste zijpilasters langs de

flanken tegen opmetselde, die ten overvloede nog weer later met een dikke Portlandlaag werden overdekt en die aan hun top zonder eenige dragende functie, als vergeefsche stutten, eindigden. Een fout, die trouwens voor den rechtzinnig-bouwkundigen beoordeelaar ook thans, nu men kleur en materiaal heeft verbeterd, nog bestaat. Voorts was men er op bedacht geweest dit gruwelijk geknoei tegen weer en wind te beschermen door de Portland-pilasters van een vette verflaag te voorzien. Ten laatste meende de toen optredende bouwkundige(?) ook nog voor een schoon lokaal symbool voor het geheel te hebben gezorgd door boven den hoofdingang een gevelsteen — neen een portlandplaksel — aan te brengen, waarin zoo goed en zoo kwaad als het in die materie gaat een met rijkelijke olieverf bont gepolychromeerde St. Maarten kwam te staan. Dien toestand nu, schoon met verbeterd détail, te bestendigen is voorwaar geen restaureren in doctrinair zin. Wel is inderdaad St. Maarten sedert eeuwen als patroon van dit dijkdorp genoemd, reeds door de Utrechtsche kapittelheeren, maar deze manier om aan hem te herinneren was ongetwijfeld zeer bezijden het programma en het begrip eener goede restauratie geweest. En zooals het etiket, zoo was de geheele gevel. En toch . . . — nu komt de kern van mijn kort betoog — en toch, zooals wij het kaduke gebouwtje gekend hebben voldeed het ons, waar het staat, haaks op den Utrechtschen straatweg, half achter 't groen van het voorplein verscholen. Het was een aardig aandoenlijk brokje monument, door zijn baksteenkleur en zijn verhoudingen van raam en deur en het was daar beter op zijn plaats dan een of ander modern doosachtig huis met veel dooreengeschoven en elkaar omklemmende betonvlakken en met liggende rechthoeken van blinkend glas het ooit had kunnen zijn. Gemeentehuis van een

Foto C. J. Steenberg

BIJGEBOUW VAN HET RAADHUIS TE MAARTENSDIJK,
GEZIEN VAN DEN DORPSWEG

kleine, topografisch primitief gevormde gemeente langs den dijk, kwartier van het polderbestuur van Oostveen, dat waren de titels die men er toch, ondanks alle schending, voor kon raden in deze omgeving. Men voelt waar ik heen wil: het is niet altijd juist in dergelijke gevallen de strikte formule van ons huidige beginsel van restaureeren en nieuw bouwen toe te passen. Er zullen steeds voorbeelden blijven waar een roeien met toevallig voorhanden riemen beter is dan het betweterig inschuiven van een volkomen vreemd en onwennig lichaam. ☒ In dien geest heeft de bij de laatste vernieuwing optredende architect, de heer Charles Quéré, in overleg met den burgemeester, zijn taak opgevat en de uitkomst lijkt ons zeer bevredigend. Het programma was veel uitgebreider dan bij de vroegere lapmaatregelen. Er moest voldoende ruimte voor secretarie en raadzaal, burgemeesterskamer en vergaderzaal voor het waterschapbestuur in het hoofdgebouw blijven en er moest plaats voor de veldwachters komen, terwijl in een nieuwen aanbouw lokaliteiten voor uitbreiding der secretarie, voor de verwarmingsinstallatie, voor woning e.d. moesten worden gereserveerd. Dat alles dicteerde een nieuwe plattegrond. De architect heeft met succes getracht de goede kanten van het in zijn ouden vorm populair geworden gebouw te behouden en uit te werken, terwijl hij het nieuw bijgevoegde daaraan, reeds uiterlijk door de geringere hoogte, ondergeschikt wist te houden en door de aanvoeging aan den achterkant, voor de verblijfplaats der veldwachters, slechts op onschadelijke wijze in den achtergevel te verkennen. Maar dat alles samen was een taak, die bovenal aan den smaak, aan het schilders-oog van den architect problemen op gaf. Door de keuze van den steen en van de pannen, de wijze van voegen, de kleur van het houtwerk, de verdeeling van ramen en zijdeuren en hunne afmeting, door de beglazing en veel andere détails, schiep hij een geheel dat onmiddellijk zijn bestemming — een bescheiden maar waardige bestemming daar ter plaatse — uitspreekt en dat den toerist in de herinnering blijft als een schilderachtig gevuld hoekje. Men kan natuurlijk nog altijd wel eenige opmerkingen maken over kleinigheden, als de kleur der leipannen en den vorm

der dakramen van het bijgebouw. Er is nu eenmaal bij dergelijke dingen niets wat er niet op aankomt. De grootte en de vorm van den ouden steen, zijn kleur, de ruigte van zijn oppervlak, waaraan de „huid” van het gebouw zijn effect ontleent, zijn al even gewichtig als de vorm en de kleur van het stoephek aan den hoofdingang of de gedaante van de lage omheining van het voorplein, dat nu practisch ingericht is voor het aanrijden en wegzwenken van voertuigen. Het gold hier er van te maken, wat met een crediet van f 42.000.— mogelijk was, waarbij men moet bedenken, dat ook de zijgevel aan den straatkant van zijn pleisterlaag moest worden gezuiverd en dat men zelfs de fundeering heeft moeten herzien. ☒ Binnen was de taak nog veel moeilijker. Ruime middelen stonden niet ter beschikking, maar te „redden” viel er, behalve een als present in de laatste jaren verworven eenvoudig oud schoorsteenmanteltje, niets hoegenaamd. Er moest overzichtelijkheid en regelmaat worden betracht, wat gebeurd is. Een zekere deftigheid, zij het dan een dorpsche, moest reeds zijn te bespeuren in de voorhal. De trap, dit gewichtigst onderdeel van een officieelen ingang, moest mee kunnen spreken en niet als een schunnig bijtrapje achter schotten verborgen blijven. ☒ Welnu ook dit alles is — voorzoover men bij dezen opzet verwachten kan, gelukt. Een goede oude laat-achttiende eeuwse eiken houten trapleuning geeft een zeker cachet aan het geheele trappenhuis, dat ook door zijn vloer van dubbelhard gebakken zwart en witte tegels en door de kleuren van wanden en deuren aangenaam aandoet. En de raadzaal, heel modest, rechts boven, met een handig vernieuwde balken zoldering en een rustig behangsel, is zeer geschikt voor zijn doel. De burgemeesterskamer en het lokaal voor het waterschapbestuur achter zijn het eveneens. Er is daar niets monumentaals te vinden, geen oude lambris, geen beschilderd plafond, geen hooge schouw, maar de combinatie van vormen en tinten waarborgt overal eenvoud en toch zekere opgeruimde stemming. Weinig fraaie inventie natuurlijk, als men b.v. de nieuwe kleine raadhuizen als, om er een te noemen, dat in Waelre (N. Br.) vergelijkt. Maar dat was hier ook niet in de eerste plaats wenschelijk. 't Eenige wat min of meer als zoodanig bedoeld is, het gebrandschilderde raam in de traphal dat R. A. C. Valstar heeft ontworpen, achten wij

Foto C. J. Steenberg

TRAPPENHUIS IN HET RAADHUIS TE MAARTENSDIJK

geen gelukkige oplossing, zelfs dan niet als men in aanmerking neemt, dat een achter dit glasraam reflecteerend rood dak de kleur hinderlijk verandert. Het ornament is tam, de keuze der kleuren en de glassoort voor de vlakken naast de gebrandschilderde middelstukken zijn niet gelukkig gekozen. Een eenvoudig, als men wilde kleurig, glasmosaïek zou heel wat beter geweest zijn. Maar dat zijn kleinigheden, die op den duur weer eens kunnen worden veranderd. Het geheel is, zooals 't er staat, een aanwinst voor de buurt geworden, waarmee men de provincie, de gemeente, den burgemeester en den architect met zijn helpers, waaronder de H. H. Kuilenburg, Woudenberg en Hoele zijn te noemen, slechts kan gelukwenschen.

De Kastiliaansche hoogvlakte

(Slot)

VOORAL bij zonsondergang is de aanblik van Toledo overweldigend. Dan lijkt het alsof de heele stad in vlammen opgaat, een toneel, door „El Greco" vastgelegd en in het Greco-Museum te bewonderen. ☼ Wanneer men over het Escorial spreekt, denkt men onwillekeurig aan den stichter, Philips II, een figuur die ons Hollanders nu niet bepaald sympathiek is. Wie echter de diverse werken, welke over dezen vorst, zijn daden en ideeën geschreven zijn, leest, zal tot de ontdekking komen, dat men hier te doen heeft met een heel bijzonder, maar van nature somber en in zich zelf gekeerd mensch. En deze gemoedstoestand weerspiegelt zich in het gebouw, waarmede als het ware zijn heele wezen één was. De eerste aanblik doet den beschouwer iets aanvoelen van de repulsieve koudheid, die uitging van den persoon van den stichter. De bouw werd door Philips II tot in de kleinste bijzonderheden uitgedacht en men zal begrijpen, dat de beide bouwmeesters, Juan Bautista de Toledo en Juan de Herrera, een zware en ondankbare taak te vervullen gehad hebben indien men bedenkt, dat zij steeds in de uitvoering hunner ideeën werden bemoeilijkt, doordat hun vorstelijke opdrachtgever alles wat maar in de verste verte op een versiersel leek, onvoorwaardelijk uit het plan schrapt. Dezelfde strengheid door Philips II bij de hofetiquette doorgevoerd, betrachtte hij ook bij de constructie van het bouwwerk, waarvan de voltooiing zijn levenstaak werd. Ondanks deze soberheid of misschien juist daardoor, ontstond een werk van zulke imponeerende proporties en voorname grootheid. ☼ Het klooster-paleis, op een 50 K.M. afstand van Madrid gelegen, bevat een kerk, een paleis, een college, een klooster en de grafkelder der Koningen van Spanje. ☼ De kerk werd gebouwd volgens het plan voor den St. Pieter te Rome. Vooral het koor is indrukwekkend, hoewel men hier geen kunstig bewerkte koorbanken zal vinden en evenmin de exuberantie, die in zooveel kerken van Spanje ten toon gespreid wordt. In de Salas Capitulares is een schilderijenverzameling ondergebracht, waar ook de Hollandsch—Vlaamsche school vertegenwoordigd is. Ik noem hier slechts Hieronymus Bosch, voor wien eerst kortgeleden een standbeeld te 's Hertogenbosch werd onthuld, J. Patinir en Rubens. Doch tevens treft men hier Greco, Titiaan, Tintoretto en

Ribera aan. ☼ Het paleis is geheel in overeenstemming met het overige gebouw. De werkkamer van Philips II is de eenvoud zelve. Van zijn slaapkamer uit, die door een gordijn gescheiden wordt van zijn werkkamer, had hij door een klein venster het gezicht op het hoogaltaar, de Capilla Mayor. En zooals Fray José de Siguënza ons in zijn boek „Historia de la Orden de San Jerónimo" verhaalt, was de blik van Philips II naar deze Capilla Mayor gericht toen hij op 13 September 1598 des morgens om 5 uur den laatsten adem uitblies. Deze bibliothecaris en geschiedschrijver van het Escorial heeft misschien wel de beste verhandeling over dit bouwwerk geschreven, juist ook omdat zijn stijl zoo geheel in overeenstemming is met de stof die hij behandelt. ☼ De bibliotheek, welke meer dan 40.000 deelen bevat, waaronder zeer zeldzame werken in de Oostersche talen, is ondergebracht in den Westelijken vleugel van het gebouw. De zaal is met vele fresco's versierd, terwijl zich op de penanten tusschen

PATIO VAN HET PALACIO DE MUSEOS TE ZARAGOSA

de boekenkasten diverse schilderstukken bevinden o.a. een copie door Pantoja de la Cruz van een schilderstuk van Titiaan voorstellende Philips II. ☼ Eenigszins in tegenstelling met de soberheid die het geheele gebouw kenmerkt, is het Panteón de los Reyes (de grafkelder van de koningen van Spanje). Hier vindt de bezoeker marmeren graftombes, versierd met goud en wapens en helle kleuren. Dat zal wel nimmer in de bedoeling van den stichter gelegen hebben. Wanneer men de diverse gewelven doorwandelt, komt men aan een complex graven, die — de lezer vergeve ons het woord — aan een groote suikertaart doen denken. Wij staan hier voor het Panteón de los Párvulos, waar de op jeugdigen leeftijd gestorven Infantes rusten. ☼ Op drie uur afstand per trein van Madrid ligt het oude stadje Avila, het vroegere Obila der Romeinen, dat na den inval der Mooren in Spanje, afwisselend in handen van Arabieren en Christenen was. Tijdens de regeering van Alfonso VII van Kastilië werd de stad geheel nieuw opgebouwd en van muren voorzien, die nog geheel intact zijn, waardoor Avila een volkomen Middeleeuwsch aspect biedt. Het beste is dit te zien van de overzijde van de Adaja, vanwaar men bij het Cruz de los cuatro postes een prachtig gezicht op de stad heeft. ☼ De stad doet eenigszins denken aan de in het Zuiden van Frankrijk gelegen kleine vestingstad Carcassonne, waarvan de Cité nog haar volledig murencomplex bezit. Wat echter het meest de aandacht trekt is het groote aantal torens op deze wallen. Bij een totale lengte der muren van circa 2½ K.M., bedraagt dit 88. Doch ook binnen deze muren is zeer veel te bewonderen; in de eerste plaats een groote aantal kloosters met mooie oude gevels, o.a. het klooster van Santo Tomás, dat in het jaar 1482 door de Katholieke koningen, Ferdinand van Aragon en Isabella van Kastilië, werd gesticht. De cathedraal, waaraan men in 1091 begon te bouwen, bevat een groote verzameling van kunstschaten, evenals vele der kleinere kerken. ☼ Vele namen van straten, kerken en kloosters herinneren aan de Heilige Theresia, die een even grooten invloed heeft gehad op het Spaansche volk, als Sint Franciscus van Assisi op dat van Italië. Waar St. Franciscus echter bij het zien van de weelde en rijkdom der Italiaansche handelssteden het accent legt op onthouding, daar spoort Santa Teresa

de bewoners van deze hoogvlakte, die niets anders bezitten dan hun trots, tot nederigheid aan. Vele reliquieën worden hier van haar bewaard. Haar autobiografie behoort tot een der meest gelezen boeken van de Spaansche prozaliteratuur. ☞ Dat de bevolking arm is, bemerkt men vooral in het zeer schilderachtig gelegen Barrio de las Vacas, buiten de wallen. Het bestaat uit een samenstel van zeer primitief opgetrokken armoedige hutten van een zandsteenkleurig materiaal. Deuren en vensterglas ontbreken ten eenen male. ☞ Van Ávila uit is Segovia gemakkelijk per auto te bereiken. ☞ Deze

stad is vooral beroemd door haar Romeinsch aquaduct, dat uit den tijd van keizer Augustus dateert en hoog uitsteekt boven de huizen der kleine kronkelige straten. Met recht zeggen de Spanjaarden dan ook van iets dat imponeert en bewondering afdwingt „esto es una obra de romanos” (dat is werk van Romeinen).

En waarlijk, wanneer men bedenkt, dat het bouwwerk, waarvan de pijlers van 7 tot 28 M. hoog zijn, geheel bestaat uit los op elkander gestapelde steenen zonder eenige voegmiddel of haken, dan moet men de Spanjaarden gelijk geven, „es obra de romanos”. Het diende om het water van Río Frío naar de stad te leiden; wij gebruiken

hier den verleden tijd, omdat het niet meer als zoodanig dienst doet daar men hoopt het op deze wijze langer te behouden. ☞ Tot de voornameste gebouwen der stad behooren de cathedraal, la Casa de los Picos, zoo genoemd omdat de heele voor-gevel uit een verzameling van puntige steenen bestaat, en ten slotte het Alcázar. ☞ Dit laatste ge-

bouw, oorspronkelijk, zooals de naam trouwens aangeeft, een paleis, werd verscheidene malen beschadigd en na den brand in 1862 geheel gerestaureerd. Momenteel doet het dienst als Artillerie Academie. Van het terras af heeft men een schitterend uitzicht over Segovia, terwijl in de verte, achter de imposante cathedraal, de witbesneeuwde toppen van het Guadarramagebergte en de Sierra de Gredos zich afteekenen. ☞ Zeer de moeite waard is ook een bezoek aan de fayenceverzameling van Daniel Zuloaga, de vervaardiger van de beroemde ceramiek, die zijn werkplaats heeft in de vroegere kerk San Juan de los Caballeros. Hier kan men de bekende azulejos (beschilderde tegels) bewonderen. ☞ Van Segovia weder per auto naar Madrid gaande, passeeren we een der

passen van het Guadarramagebergte. Langs een weg, die zich tegen de hoogte opkronkelt, en waarop men van tijd tot tijd schitterende vergezichten heeft, bereiken wij het hoogste punt van den pas, waar een niet zoozeer kunstzinnig dan wel groot monument, voorstellende een liggende leeuw, herinnert aan den aanleg van dezen bergweg tijdens de regeering van Ferdinand VI in 1749. Wij dalen nu aan de Zuidzijde van het gebergte af in de vlakte, waar Madrid ligt en passeeren een klein gedenkteeken, opgericht ter eere van den Arcipreste de Hita, Juan Ruiz, den schrijver van de Cantos

Serranos, die echter meer bekend is geworden door zijn Libro de Buen Amor. Achter ons verheffen zich de sneeuwtoppen van de Pico de Peñalara, Cabeza de Hierro en de Siete Picos, duidelijk tegen den blauwen hemel afstekend. ☞ Een oogenblik krijgen wij nog een glimp van het Escorial, dicht te-

gen den voet van dit gebergte aangebouwd, doch als ook dit verdwijnt, zien wij niets anders dan de eentonige dorre vlakte. ☞ Naarmate wij Madrid naderen, verandert het landschap. Wij komen langs olijvenaantplantingen, door muren omgeven. Ook het aantal villa's, uitspanningen en café's wordt talrijker. Even voor wij Madrid binnenrijden

wordt de Manzanares gepasseerd, en voor diegenen, die eventueel nog twijfel mochten koesteren, of er inderdaad een rivier gepasseerd wordt, hebben de Spanjaarden een bord neergezet, waarop in roode letters op een wit fond de woorden „Rio Manzanares” prijken. De Madrileenen zijn zeer trotsch op hun „Rivier”. Londen heeft haar Thames, Parijs haar Sei-

ne en Madrid haar Manzanares. ☞ Den volgenden dag verlieten wij de hoofdstad om ons naar Zaragoza te begeven met de „Ferrocarril Madrid—Zaragoza—Alicante”. De reis duurde tamelijk lang en voerde door een reeds in dezen tijd van het jaar — April — dorre streek. In den zomer, als ook het weinige water, dat de rivieren bevatten, verdwenen zal zijn, zal dit nog erger worden. De kleurschakeeringen zijn echter weder uniek, terwijl overal de kale rotsen door de schamele vegetatie heenbreken. In vele kronkels slingert de spoorlijn zich om de rotsgevaarten heen. ☞ Na een treinreis van ongeveer 7 uur komen wij aan in de universiteitsstad Zaragoza, gelegen aan den oever van de Ebro in een vruchtbare Huerta. Deze stad met haar twee groote cathedralen: la Seo en de

PANORAMA VAN SEGOVIA

ROTSFORMATIE BIJ HET KLOOSTER MONTSERRAT IN DE NABIJHEID VAN BARCELONA

DE KASTILIAANSCH HOOGLAKTE. BUITEN DE STADSMUREN VAN ÁVILA

Nuestra Señora del Pilar is reeds zeer oud. In den romeinischen tijd heette zij „colonia Caesaraugusta”, wat langzamerhand tot Zaragoza verbasterd is. ☼ Laatstgenoemde kathedraal heeft een grooten middelkoepel en tien kleinere azulejokoepels. Van het oude Moorsche kasteel Castillo de la Aljafaría, dat door den sheik Abu Dscha'far Ahmed in de elfde eeuw gebouwd werd, bestaat nog een klein gedeelte, dat thans als kazerne gebruikt wordt. ☼ Zeer bezienswaardig is ook de in renaissance-stijl gebouwde beurs La Lonja uit het jaar 1551 en gerestaureerd in 1916. ☼ Het Palacio de Museos bezit een uitgebreide collectie volkenkundige bijdragen, waaronder de typische kleederdrachten van de provincie Aragón. Ook de archeologische afdeling mag gezien worden, evenals de schilderijengalerij, waar men een Greco en twee schilderijen van Goya aantreft. De binnenplaats is rijk versierd. ☼ De 300 K.M. die ons van Barcelona scheiden, worden eveneens per trein afgelegd. Het landschap lijkt op dat wat wij tusschen Madrid en Zaragoza aanschouwden, alleen is het aantal tunnels grooter. ☼ Barcelona is een volgens Amerikaansch model symmetrisch en ruim gebouwde stad. ☼ Het middelpunt van het verkeer zijn de Rambla's, die van de Plaza de la Paz naar de Plaza de Cataluña leiden. De Paseo de Colón met haar palmen, die zich langs de haven uitstrekt, geeft de stad iets Oostersch. Een uitgesproken Spaansch karakter heeft zij echter niet, integendeel is zij zeer cosmopolitisch. Men kan er terecht met Fransch en Engelsch, terwijl de diverse aankondigingen in het Spaansch en Katalaansch vermeld staan. ☼ Een Spaansch schrijver heeft eens van Barcelona gezegd, dat dit de stad is van de gevels. En indien iemand niet zoozeer mooie, dan wel waanzinnige gevels — indien een gevel waanzinnig kan zijn — zou willen zien, dan moet hij zich naar Barcelona begeven. Er is b.v. een huis, dat den indruk maakt alsof na de constructie de stof waarvan het was opgetrokken week geworden is, zoodat de gevel is gaan golven. Buiten deze excessen zijn er echter zeer mooie gebouwen te bewonderen. Het zijn geen bouwwerken van vroeger eeuwen, doch moderne bankgebouwen, magazijnen en theaters die het geheel een Amerikaansch aspect geven. ☼ Wanneer men er niet tegenop ziet een autorit te maken van een 50 K.M., dan moet men niet verzuimen het klooster Montserrat te bezoeken, dat op een rots van 708 M. hoogte gelegen is. Van de rots af heeft men een schitterend gezicht op het dal van de Llobregat. De weg leidt in steeds stijgende lijn door het dal naar het klooster, waar volgens de overlevering de Heilige Graal een tijd lang werd bewaard. In het jaar 880 gesticht, werd het in 976 aan de Benedictijner orde overgedragen. Van de hooger

gelegen San Jerónimo, met een zweefbaan te bereiken, heeft men een schitterend uitzicht over de ketenen der Pyreneeën. ☼ Den volgenden dag bracht de trein ons weder aan de andere zijde van deze bergketen en verlieten wij het land, dat op zoo vele en rijke herinneringen kan bogen. J. C.

Visschersleven in Noord-Noorwegen

DOOR IVAR FALUDI

IS het een toeval, dat de bevolking van het armste land in het noordelijkste gedeelte van Europa de grootste kans heeft, met één slag rijk te worden? Is het niet rechtvaardig, dat de arme visschersbevolking van Finmarken en Tromsö in het noordelijkste Noorwegen toch een kans heeft het geluk te grijpen — en kans, die jaar in jaar uit terugkeert en den visscher zulk een onverbeterlijk optimist doet zijn? ☼ Ja, de zee is rijk, ze voedt hier het volk, dat op het land zoo weinig tot zijn onderhoud kan vinden. De rijkdom der zee zijn de levende visschen, die tot doode handelswaar gemaakt moeten worden, om een voor de markt geschikt product op te leveren. Een gruwelijke tragedie, die zich elken dag herhaalt. Millioenen visschen worden gedood en verwerkt in het afschuwelijkste is, dat zij midden in hun liefdesspel, terwijl zij er op uit zijn, een geschikte plaats voor hun nakomelingschap te vinden, uit hun element gehaald, gemarteld en onthoofd worden. Onlogica der natuur. En toch — logica van het leven. De visscher in het Noorden is de goedmoedigste mensch ter wereld. Nooit slaat hij een paard zoo hard, als de bewoner van Midden-Europa meermalen doet. Hij is een wijsgeer, die de gevaren der zee grondig bestudeerd heeft en rustig zegt: „Eten om gegeten te worden”. De visch is zelf een roover, meermalen gruwelijker en minder spoedig te verzadigen dan de mensch. ☼ De Lofoten, de kleine eilandengroep in Noord-Noorwegen is jaarlijks het aantrekkingspunt voor 25—30.000 visschers. De kleine hoofdstad Svolvær, anders door nauwelijks 3000 menschen bewoond, telt dan meermalen 20—25.000 inwoners. Op de straten aan de haven en in de café's wemelt het van visschers. Was de buit groot, dan wordt er niet gespaard. Afkeerig van een glaasje zijn de visschers niet en een flink deel van het budget wordt omgezet in rook- en pruimtabak. Is de vangst maar schaarsch, dan wandelt men de breede straten op en neer, en wacht op gunstige weersvoorspelling. Er wordt slechts gepraat over de vooruitzichten der vangst, andere onderwerpen van gesprek zijn er niet, behalve dan welken prijs de visschers voor de koppen krijgen. Het is geen vermogen — twee kronen per honderd kabeljauwkoppen te krijgen, maar van het verzamelen en transport dezer kop-

pen, die later tot kunstmest (guano) verwerkt worden, leven honderden menschen. Er komen hier koopers, die scheepsladingen vol koopen. Makelaars, die iemand naar den „juisten persoon” brengen. Werkeloozen, die graag een paar stuivers verdienen willen. En allerlei slag volk, dat wát graag het spoedig verdiende geld weer even spoedig in hun zak zou willen laten verhuizen. ☒ Maar slechts zelden is de buit van groote beteekenis. Meermalen duurt het 5 of 6 jaren, eer men een goede vangst doet. Intusschen leenen de banken het geld voor de uitrusting en kleine kooplieden schieten den visschers eenige proviand voor. Gaat het mis met de campagne, dan is het ach en wee voor groot en klein. En hoe dikwijls komt het tot een krach! De kabeljouw is grillig. Meermalen neemt ze een anderen weg dan die, welke men haar zou willen voorschrijven. Voor vele maanden verdwijnt ze, om op een geheel andere plaats weer op te duiken. Dan ijlt men haar na, wanneer het nog niet te laat is. Zoo gaat de vaart van de West- naar de Oost-Lofoten, vandaar naar Finmarken en heelemaal naar het Beren-eiland, halverwege Spitsbergen. ☒ Stormen razen, de zee zweept haar golven tegen de kleine scheepjes — maar niets houdt den visscher terug. Al heeft hij tien keer alles verloren, al heeft zijn leven honderden keeren gevaar geloopen, hij begint van voren af aan. Het is méér dan rechtvaardig, wanneer het groote lot hem ten slotte toevalt. Het is geen toeval, wanneer hij — de taaie, brutale en in den grond zoo goedmoedige kerel, een paar duizend verdient. Er komen jaren, waarin er geen visschen op de droogstokken hangen, waarin de koppen duur en niet te krijgen zijn. Er komen jaren, waarin de visscher honger lijdt. ☒ Ik hoorde een jonge jongen eens zeggen: Dit jaar is de kabeljouw onverschillig. Hij bedoelde daarmee, dat de kabeljouw voor des visschers zaken geen belangstelling had. Op den duur zal hij er wel geen grapjes meer over maken. ☒ Neen, de kabeljouw heeft het niet erger dan de visscher.

NACHTVOLK

DOOR WILLEM STUMPF

ALS de zon achter de hooge duinrichel is gedaald en de laatste stralen een rossig schijnsel werpen op de kruinen van het hooge hout, dan komen de witte nevelen geruischloos aanzweven, dan verstomt het bezige leven in blarendak en struweel. Nog een enkele vogel hupt van tak tot tak op zoek naar een veilige schuilplaats. In de vale schemering staan de heesters en struiken, onduidelijk van vorm en van kleur, om straks weg te zinken in het diepe duister van den stillen herfstnacht. Alleen het zacht ritselen van de blaren, als de koele wind door de boomen suizelt, verstoort de doodsche stilte van mijn rustige omgeving. Het heldere licht in de serre werpt een groot lichtvak op het vaal-groene gras, waarin het wit en rood van de herfstasters en het geel van de goudsbloemen zich scherp afteekenen. Buiten den lichtcirkel staat, stil en dreigend, de donkere, zwarte duisternis. — Dit is het uur waarop het nachtvolk zijn zwerftochten begint, onzichtbaar en onhoorbaar sluipen zij door het lage hout waar zij hun voedsel weten te vinden. ☒ Uit de deinende beweging van de fleurige astergroep was duidelijk te zien, dat daarin iets, omzichtig en behoedzaam,

voortsloep. Bij den rand van het asterperk schoven de hooge stengels uiteen: het spitse snuitje van een egel werd zichtbaar. In den helderen kring van het lichtvak bleef hij staan, bolde den stekelrug en loerde rond. Het felle licht verschrikte hem niet, hij had bij maannachten die afwisseling van licht en donker meer gezien. Toen hij geen onraad zag noch hoorde, schommelde hij het grasveld door, al snuffelend vond hij 'n broodkorst, achtergelaten door de vogels, waaraan hij zich bedaard te goed ging doen. Hij zat geen vijf meter van mij af, in het volle licht van de argenta-lamp was hij duidelijk waarneembaar. Het was een forsch gebouwd dier, dicht be-

pend, licht-bruin, op den rug donker gevlekt, het kleine spitse snuitje was donkerzwart. Na een tijdje met de broodkorst gezeuld te hebben dribbelde hij het grasveld verder af, stak den rood-steenen vloer voor de serredeur over en verdween in de dichte wirwar van de lage heesters. — Evenals de bunzing heeft de egel zijn vast jachtterrein, het was dus zoo goed als zeker dat ik meer avondbezoek van hem zou krijgen. Om den nachtelijken zwerfer te gerieven, maar meer nog om het genoeg van mogelijke waarneming, werd er gezorgd dat den volgenden avond op dezelfde plaats waar hij zich eerst had vertoond, bij het asterperk, zijn

portie klaar lag. Als bijzondere belooning voor het natuurfilmpje dat ons allicht geboden zou worden werd een schoteltje melk gedeponereerd op de roode steentjes voor de serre! Op den eerst volgenden avond verscheen hij niet, maar op den tweeden avond kwam hij, prompt op tijd, weer uit het asterperk te voorschijn. Zijn jachtterrein was zeker groot en door hem verdeeld in verschillende nachtelijke tochten, van avond kwam dit stuk aan de beurt en morgen zou hij zich dus hier weer niet laten zien, want dan werd het andere stuk van zijn terrein afgewerkt. Evenals bij het eerste bezoek bleef hij, bij zijn verschijning in den lichtcirkel, even stil staan om de plaats te verkennen, daarna begon zijn tocht en belandde hij bij de klaargelegde portie, die besnuffeld werd. Toen hij er wat van zijn gading bijgevonden had begon het onverwachte maal. Het duurde tamelijk lang, hij was blijkbaar in luilekkerland verzeild geraakt, hij at bedaard, als iemand die weet dat er overvloed is. Toen hij

er genoeg van had werd de tocht vervolgd, het grasveldje over naar de roode steentjes waar het schoteltje melk stond. Dit witte ding was voor hem een zeldzame verschijning, op behoorlijken afstand bleef hij staan, wachtende of dat ding bewegen zou, want dan kon dat wel gevaar beteekenen, voorzichtig, voetje voor voetje schuifelde hij dichterbij totdat hij vlak voor het vreemde voorwerp kwam te staan! Toen begon de ontdekkingstocht, in een kringetje liep hij om het schoteltje heen en eerst toen hij volkomen zeker was dat dit voorwerp hem geen kwaad kon doen stelde hij een verder onderzoek in. Voorzichtig boog hij het zwarte snuitje over den schotelrand, snuffelde en rook nog eens, toen nam hij 'n klein proefje! Het smaakte hem zeker beter dan de dauwdrupjes die hij van de grashalmen aflikte, want na het eerste proefje begon hij met vlijt de melk naar binnen te werken. Hij zat nu geen meter van mij af, zierendeweg verminderde de smakelijke inhoud, hij nam er al zijn tijd voor,

Foto Faludi

VISSCHERSLEVEN IN NOORD-NOORWEGEN. HET DROGEN VAN KABELJAUW TOT STOKVISCH OP DE LOFOTEN

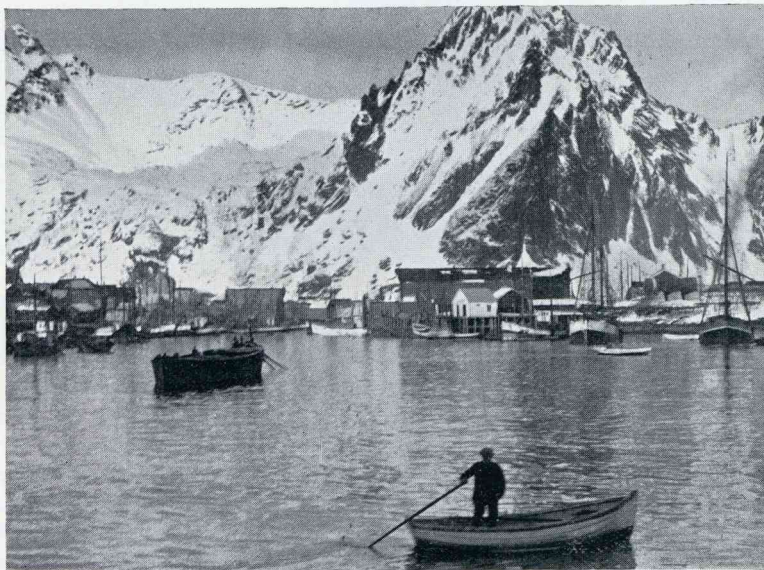

Foto Faludi

SVOLVAER OP DE LOFOTEN

NACHTVOJK. EEN EGELFAMILIE

niet overhaast, want de voorraad was groot! Het onderschepen van den lichtval verontrustte hem niet, maar een zacht tikken tegen de ruiten was genoeg voor hem om onmiddellijk snuit en pootjes in te trekken en het lichaam, met de pennen gesteld, in een boog te spannen. Even nadat dit storen van de absolute stilte had opgehouden ontspande zich het dikke lijf, het snuitje kwam weer te voorschijn en de smulpartij begon opnieuw, bij het tweede tikken werd het snuitje wel opgeheven maar het lichaam veranderde niet van houding en bij het derde tikken — hem nu al een bekend geluidje — bleef hij rustig doordrinken. Toen de melk schoon op was en ieder gemorst druppeltje netjes was opgelikt werd de terugtocht weer aanvaard. Hij nam den zelfden weg als bij zijn eerste bezoek, stak weer in rechte lijn het grasveld over door den lichtcirkel naar de veilige boschjes heesters. — Om te controleren of mijn veronderstelling ten opzichte van zijn vast jachtterrein juist was, werd den volgenden avond portie en schoteltje klaar gezet, maar het bezoek bleef uit! Hij had dus dien avond ergens anders in den tuin zijn werk te doen. De avond daarop kregen wij dezelfde vertooning met dit onderscheid dat hij toen niet uit het asterperk te voorschijn kwam maar precies, op de klok af!, uit de heesters rechtuit het grasveld overstak naar de voerplaats, hij had dus den kortsten weg goed onthouden en achtte den veiligen omweg buiten den lichtcirkel al niet meer noodig. En zoo is dit doorgegaan, om den dag kwam onze dikke vriend ons bezoeken, altijd precies op tijd, dan vond hij zijn eten en zijn drinken en at zijn dikke hangbuik vol. Soms bleef hij nog 'n beetje rondscharrelen, schurkte en krabte zich, schudde zijn pennen recht, likte het laatste druppeltje van het schoteltje en verdween dan weer in de dichte heesters. — Op 'n avond bleef hij weg. 's Morgens daarna kwam mijn buurman mij halen,

EGEL BIJ ZIJN HOL

hij had 'n mooie vangst gedaan: 'n pracht van 'n egel! 'n reuzen-exemplaar! In een duister hoekje van de groote dorsch, waar de hooiberg staat en de kisten met haver en gerst geborgen zijn, zat, in elkaar gedoken, mijn nachtelijke zwerver. Ik herkende hem onmiddellijk, had hem avond aan avond bestudeerd, ook in de afmeting was geen merkbaar verschil, een dergelijk groot en fors gebouwd exemplaar was werkelijk een zeldzaamheid. „Dat is nou de beste muizenvanger die je bedenken kan! Daar haalt geen kat bij” vertelde, opgetogen mijn buurman. „Hoe hij 't hem levert weet ik niet, maar met zoo 'n sinjeur ben je kijk-af”. Ik heb al lang geleden mijn

predicaties over vogel- en dierenzorg opgegeven, de huisman heeft hieromtrent zijn meening, die zich niet meer laat wijzigen. Van mijn verzorging heb ik maar niets verteld, voor zulke buitenissigheden is mijn brave buurman nu eenmaal niet toegankelijk. — En 's avonds toen de schemering gevallen was en het serrelucht haar cirkel op het grasveld had getrokken, stond er geen schoteltje meer op de roode steentjes en lag er geen maaltje klaar. — Gebogen over onze boeken en couranten bleven wij dien avond zonder ons genoegelijk filmpje, af en aan speurde wel een onzer in en om den lichtcirkel, maar het veldje bleef dien avond stil en verlaten. Totdat ik, vier dagen nadat onze bezoeker tot muizenvanger was aangesteld, bij de heesters in het hooge gras iets zag bewegen, eerst nog onduidelijk, maar even later, in den lichtcirkel, was het te herkennen! 't Was een egel! maar het tegenovergestelde van onzen eersten bezoeker, 'n klein, miezerig peutertje, nog niet zoo groot als mijn hand, dit jaar geboren. Was hem de voerplaats bekend? Had hij, enkele dagen geleden, glurende van een verborgen schuilhoek achter de heesters uit, gezien hoe zijn oudere stamgenoot zich hier had te goed gedaan? Wist hij dat op die roode steentjes wat te halen viel? Ik weet 't niet, maar zeer merkwaardig is, dat het jonge egeltje dien eersten avond van zijn bezoek direct op de roode steentjes afwam! Hij bleef daar 'n tijdje snuffelen en dribbelen, toen hij er niets vond stak hij recht het grasveld over en verdween, juist zooals zijn voorganger, in het asterperk! Natuurlijk werd er gezorgd dat er den volgenden avond een koningsmaal klaar stond en dat het schoteltje melk aanwezig was. En toen met de witte nevelen de avondsluier was gedaald en de nacht zijn donkere vleugelen over het stille land had gespreid, kwam, in den cirkel van ons serrelucht, op den gezetten tijd het jonge dier uit het duister van de heesters te voorschijn, liep in rechte lijn op het schoteltje af en begon, zonder onderzoek in te stellen, ommiddellijk aan zijn feestmaal! Ik had gelegenheid hem rustig te bekijken, 't was 'n heel jong exemplaar, nog niet volkomen uitgegroeid, nog niet tot groote ondernemingen in staat; allicht is dit wel een van zijn eerste nachtelijke tochten die hij onderneemt zonder zijn trouwe begeleider die hem heeft verzorgd en opgevoed . . . misschien is zij wel door den een of anderen listigen boer opgepikt en nu opgesloten om zijn muizen te verjagen . . . ! — Nu wordt weer trouw maaltje en schoteltje klaar gezet totdat de booze dagen met sneeuw en vorst komen, dan gaat onze kleine kostganger zijn holletje graven in den dikken, warmen blarenhoop voor zijn lange winterdagen. —

Aphorisme. Het gebrek van dezen tijd is dat alles te vlug gaat en het gevaar van oppervlakkigheid weegt nog niet eens op tegen een voortdurenden onharmonischen druk.

Gletschersagen uit het Loetschental

DOOR J. SIEGEN

VII. DE WITTE VROUW

ANNA was de rijkste en mooiste vrouw van de stad Sion, en dat wil wat zeggen. Op de steile rotsen van Tourbillon, naast de hoogte van Valeria, woonde zij en zij droeg altijd, niet alleen op doopfeesten en bruiloften, een kleed, zoo wit als sneeuw. Daarom werd zij de Witte Vrouw genoemd. Elk jaar, dat van het meer van Genève de lente haar intocht kwam doen in het Rhônedal, keek Anna vol verlangen naar de schitterende toppen van boven-Wallis. Daar was zij geboren en daar was ook haar hart gebleven. Op een dag was zij plotseling verdwenen; zij was het mooiste plekje in het land gaan uitzoeken voor haar zomerverblijf. De Witte Vrouw zwierf door alle dalen en besteedde vele bergen, maar van de toppen in het zuiden verdreef haar de Föhnwind, en de Noordenwind verjoeg haar van den bergketen in het noorden. Na lang zoeken kwam zij eindelijk op de plek waar de witte beken van den Langen Gletscher, van den Grosshorn en den Beichgrat bruisend en schuimend zich tot een stroom vereenigen.

Hier vond de Witte Vrouw wat zij zoo lang gezocht had: een bergmeertje met een spiegel, zoo glanzend als zilver, bronnen met water zoo helder als kristal en gletschergrotten met wanden zoo blauw als de hemel. Geen wonder, dat Anna hier haar tweede vaderland vond. Zij werd gewekt door de eerste stralen van de schitterende morgenzon en in een kring van bergen vergulde het laatste avondrood haar sneeuwwit kleed.

Op die gezegende plek bouwde Vrouw Anna een huis en zij legde er een tuin aan, waar boomen groeiden, zooals anders nooit gevonden worden op een dergelijke hoogte. De Witte Vrouw was gelukkig en het verheugde haar, dat dank zij haar zorgen alles in haar tuin groeide en bloeide. Maar één ding ontbrak aan haar geluk: het gezelschap van anderen. Zij leed zoo als vele menschen onder de eenzaamheid. Niemand wilde haar paradijs betreden. De herders van de Gugginen Gletscherweiden lieten hun dieren niet verder komen dan tot de beken die Anna's domein begrensd en de jagers maakten een omweg over de steile rotsen en de diepgekloofde gletschers om haar te ontwijken. Het scheen, dat allen saamgezworen hadden tegen de vreemdelinge. „Al mogen de menschen mij haten en van mij wegblijven, de dieren zullen toch bij mij komen in mijn paradijs”, zeide toen Vrouw Anna. En zij lokte de gemzen van alle kanten naar haar weiden vol bloemen. De jagers zochten tevergeefs de bergen af; Vrouw Anna hield het wild in haar ban gevangen. Eindelijk zocht de stoutmoedigste jager van de streek haar op. Fier stond hij voor de hooge gestalte van de Witte Vrouw en zei: „Ik ben geen bedelaar. Ik wil voor de dieren betalen, die je met list gewonnen hebt”. Even trotsch monsterde de Witte Vrouw den jager van het hoofd tot de voeten en zij noemde hem haar prijs: „Voor elk dier een bellekoe, Een jonge herder er op toe”.

Maar dat was onmogelijk! Zoo rijk waren niet eens alle jagers te zamen om dat te kunnen betalen! Met hangend hoofd kwam de jager terug en ging op een zwerfblok zitten, dat gladgeslepen was door den gletscher welke er steenen mee had gemalen. Zoo vond hem een herder van Gugginen en vroeg hem naar zijn verdriet. „Jouw hart is te ongevoelig om mij te kunnen helpen”, zei de jager op bitteren toon. „Anders zou je de koeien niet plagen door ze hier op de magere weiden te laten grazen, terwijl aan den anderen kant van de beek de gemzen elkaar in het hooge gras verdringen”. „Mijn hart is niet ongevoelig, maar ik weet, dat gehoorzaamheid meer zegen brengt dan de beste weiden. Het is mij verboden een voet te zetten op het pad, dat naar de woning van de Witte Vrouw leidt”. „Wat ben je toch een kind. Ga op de mooiste koe zitten, op de koe, die de bel draagt, en je zondigt tegen geen enkel verbod”. Als door een boozen geest gedreven verzamelde de herder zijn kudde. Zoodra hij, gezeten op de mooiste koe met alle andere beesten achter zich aan, het domein van de Witte Vrouw binnen reed, vluchtten de gemzen voor hem weg, de rotsen en bergen in. Wat vond de herder van Gugginen in het paradijs van de Witte Vrouw? Vrijgevig was ze, maar trotsch

en koud alsof zij een steen in plaats van een hart in haar lichaam had. Het duurde niet lang of de herder verlangde weer terug naar de zijnen, arme menschen, maar vol liefde. Helaas, de Witte Vrouw liet hem niet meer gaan. Elk en dag paaide zij hem met beloften en zijn vertrek werd al maar uitgesteld. Eindelijk besloot de herder bij zich zelf, dat hij den volgenden morgen stilletjes weg zou gaan.

MEISJES UIT HET LOETSCHENTAL IN KLEEDERDRACHT. DE HOUTEN TOESTELLEN DIENEN OM LASTEN IN TE VERVOEREN

's Nachts stopte hij de bellen van zijn koeien vol gras, om bij de eerst ochtendscherming geluidloos en ongezien weg te komen met zijn kudde. Eindeloos lang leken die laatste uren den slapelozen herder, en koud was de nacht en steeds kouder scheen het te worden. Eindelijk werd het licht. Maar wat zag de herder voor vreeselijks? Aan zijn voeten lagen de drie gletschers van de Loetschenlücke, den Grosshorn en den Beichpas ineengestremeld als de lichamen van reusachtige draken! De ijswanden waren zóó steil en ongenaakbaar, de gletschers zóó gekloofd en gespleten, dat geen menschenvoet daarover zijn weg vinden kon. De zonging op als elken anderen dag, maar haar stralen konden het ijs niet doen smelten en vermochten geen leven te wekken. Het water van de bronnen en beken bleef ijs, het gras was afgestorven. En alle koeien waren met wijd geopende oogen stijf bevroren zoodat zij niet eens omgevallen waren. „O, goede Witte Vrouw, erbarm je over den armen verleidde herder! Hef de betoovering op!” Maar de Witte Vrouw bezat niet de macht het onheil te bezweren. In geen honderd jaar konden de gletschers smelten, die zij in één enkelen nacht te voorschijn had geroepen. Zij moest toezien hoe onder haar oogen de herder verging van verlangen naar de zijnen. Na enkele dagen reeds moest Vrouw Anna zijn in den dood verstard gelaat met een witte lijkwade bedekken. De Witte Vrouw moest haar paradijs verlaten, dat veranderd was in een woestenijs van ijs. De vloek, die op haar

rustte, dreef haar naar de hoogste rotsen, tot de hoogste toppen, waar zij nog altijd zucht en schreit, zoodat haar tranen het harde gesteente gladlijpen en er diepe voren in groeven. Later zijn de gletschers weer afgenomen en de bronnen zijn ontdooit; het gras is weer groen en over den rand van de gletscherbeek buigen zich alpenrozen en jeneverbestruiken. Maar nooit zullen de warme zonnestrallen het paradijs van de Witte Vrouw terugtooveren in zijn vroegere pracht. Van haar woning is niet meer over dan eenige met mos begroeide brokken muur. En de menschen mijden de plek nog altijd zooals in de tijden van Vrouw Anna. Wel komen hier nog jagers en herders een enkelen keer om te genieten van den warmen zonneschijn en de koelte van de naburige gletschers. Maar sedert menschenheugenis laat geen herder hier zijn vee overnachten, geen jager zoekt hier ooit een nachtverblijf onder een beschuttend rotsblok. Het lijden van de Witte vrouw is nog steeds niet ten einde. Van de hooge rotsen waarheen zij verbannen is, ziet zij niet uit naar haar tuin, of deze weer bloeit. Haar paradijs, eerst haar vreugde, later haar ongeluk, is haar onverschillig geworden. Maar zij ziet uit naar de gletschers, of zij zich al verder uitstrekken over het dal. Want zij weet, dat den dag, waarop de witte ijsstroomen het geheele Loetschental zullen vullen en voortdringen in het Rhônedal, tot hun tongen de rotsen van Tourbillon en Valeria raken, dat dien dag het uur van haar verlossing zal slaan. Dan pas zal zij mogen opstaan van de harde rots en terugkeeren naar haar vroeger thuis op de hoogte bij Sion. Maar voor het zoover is, zal nog menige koude winter voorbijgaan, en nog vele malen zullen de herders van Gugginen uitzien naar de weiden waar eens het paradijs was van de Witte Vrouw, naar de plek, die nog altijd naar haar „die Anen” heet.

Een Toscaansche stad in de latere Middeleeuwen

3) DOOR
KAZIMIERZ CHLEDOWSKI
(Vervolg)

ONDER de magnatengeslachten hebben zich bovenal onderscheiden de graven Aldobrandeschi, van wie verhaald werd, dat zij evenveel kasteelen bezaten, als het jaar dagen telde. In de oude tijden deden zij Siena en Orvieto voor hen beven. Hoogmoedig, wreed en vermetel, waren zij een geesel van het land. Dante zag een van hen, Umberto, in het vagevuur, waar hij voor zijn trots moet boeten en het lot zijner voorvaderen beweent. „Het oude bloed mijner vaderen en hun roemrijke daden hebben mij zoo hoogmoedig gemaakt, dat ik vergat, hoe wij allen één moeder hadden en elkeen verachtte, tot de trots mij en mijn geslacht in het verderf stortte...” Wanneer Dante zijn smart uit over de rampen, die Italië bezocht hebben, rekent hij tot deze plagen de Aldobrandeschi, de graven di S. Fiora. De nederige Sieneesche monnik Fra Filippo geeft een beschrijving van de menschen, die in hun dienst waren. Tot de gunstelingen van den graaf — aldus Fra Filippo — behoorde ook een aanvoerder der milizia, un Caporale, met name Giovagnuolo di Val di Sieve. Dit was zulk een wreedaard, dat hij eens bij wijze van gunst den Aldobrandeschi vroeg,

honderd gevangenen te doen onthoofden. Hij belastte hiermede een oud man, aan wien zulks goed toevertrouwd was, aangezien de duivel in zijn binnenste woonde; zoo vielen honderd hoofden op één dag. Giovagnuolo werd toen zóó bloeddorstig, dat hij den ouden man tot loon eveneens het hoofd afhieuw. En zijn vijanden droeg hij zulk een onverzoenlijken haat toe, dat zelfs op zijn sterfbed hij nog ziedde van wraaklust jegens allen, die zijn toorn hadden gewekt. De prior van het Augustijnerklooster uit de stad werd ontboden, om hem te bedienen, doch Giovagnuolo weigerde te biechten. Toen de prior en zijn naaste bloedverwanten hem poogden te overreden, staafde hij zijn houding door te zeggen, dat ingeval van

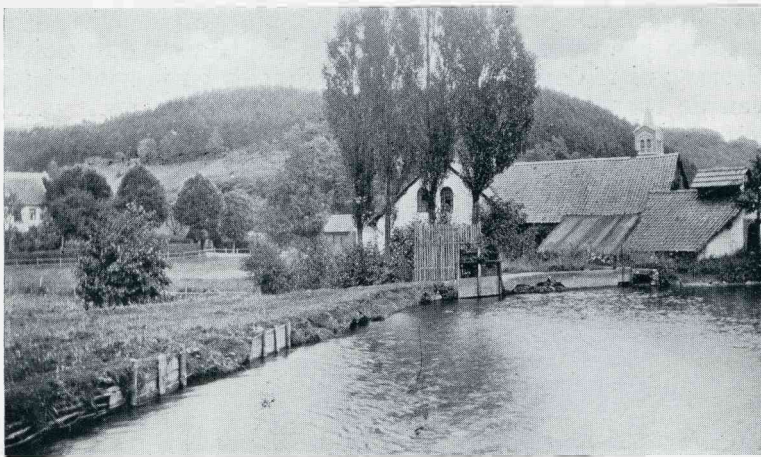

Foto M. van Setten

WATERGEMAAL TE HELLENTHAL (DUITSCHLAND)

herstel hij zich ondanks alles zou wreken op zijn vijanden; indien hij echter den Heer de gelofte zou doen, zulks na te laten, zou hij deze gelofte toch breken. „Indien ik herstel”, zoo sprak hij, „dan dorst mijn ziel nog naar vendetta, en wanneer ik iets anders zou beloven, dan zoudt gij hieraan geen geloof moeten schenken.... In de andere wereld heb ik zóóveel vijanden, dat al zou God mij thans al mijn zonden willen vergeven, ik niemand iets zou kwijtschelden. Overigens zou God, hoe barmhartig ook, mij niet aannemen, en ik zou nooit zoo lafhartig zijn, om mijn vrees voor hem te toonen. Wanneer ik weet, dat God mij zou verstooten, ben ik minder dan ooit in staat op Hem te bouwen”. „Hij stierf dan ook zonder te zijn voorzien van de Heilige Sacramenten, maar desniettemin staande gelastte zijn familie hem een graf in de kerk te geven. Aanvankelijk weigerden de Augustijnen dit, doch zwichtten ten langen leste; „zij vreesden de Aldobrandeschi meer nog dan God”. Toen echter het lichaam aan den schoot der aarde was toevertrouwd, maakte een booze geest zulk een rumoer in de kerk en zoo'n heidensch leven, dat niet alleen de nonnen, maar ook burens 's nachts geen oog toe konden doen. Men zag door een kier duelleerende ridders, voetknechten met het zwaard in de hand op elkaar instormend en wilde dieren die een ijsselijk gebrul aanhieven. Toen dit helsch rumoer na drie dagen nog niet ophield, waren de monniken genoodzaakt het lichaam van den onverlaat te verwijderen en het te begraven in een tuin bij de rivier. Daarna was alles rustig.” Erger nog dan de Aldobrandeschi waren de Ardengheschi uit Civitella, die de streek der Maremmen ver-

Foto Kankowsky

WINDMOLEN IN DE LAAGVLAKTE VAN KISKUNFELE-GYHAZA IN HONGARIJE

ontrustten. „Hun handwerk was het rooven van vee, het vernielen van stallen, het weggapen der laatste have van arme vrouwen en het werpen van steenen naar rustige buurlieden”. De wakkere podesta van Siena, Barne de Mangiadari had dan ook heel wat met hen uit te staan en heeft hun een berg van straffen opgelegd. Wanneer zij hem ontglipten, decreteerde hij, „dat wanneer hij een van hen zou grijpen, deze op de Piazza del Campo als een slagershond aan de ketting zou worden gelegd, om vervolgden te worden gegeeseld, door de straten van Siena gesleurd en ten laatste uit het land verbannen”. De vrije stad waagde het dus reeds de feudale magnaten op een dergelijke wijze te woord te staan.

(Wordt vervolgd)

Aphorisme. Laten wij oplossen de disharmonische werkingen, welke voortkomen uit onbegrip.